

ПУТОВАЊЕ У КУЛТУРУ

Настављају се описи сусрета са новим пределима и људима. Ово путовање у Сомбор било је одавно планирано, али је требало да се сложи неколико коцкица да до њега и заиста дође. Морам признати да посете разним градовима, поготову ако заиста, попут Сомбора одишу неким квалитетом, терају ме да према свом родном граду будем још строжији. У Сомбор смо путовали, јер нас је позвао Франце Пресетник, чији је Сомбор родни град, да присуствујемо манифестацији „Сомборски котлић 2006“ у оквиру које се одржава такмичење у справљању рибљег наприкаша.

22. јули 2006. године

Нису нам биле потребне велике припреме за овај пут, мада смо понели доста ствари. Према временској прогнози очекивала се велика врућина са температуром од око 35 степени тако да је било потребно понети резевну одећу. Пошто смо имали резевисану двокреветну собу у хотелу „Интернацион“, некадашњој „Слободи“ Данка је понела и додатну постељину за случај да постоји помоћни лежај (што се показало исправним).

Кренули смо према плану одмах после седам сати. Први циљ нам је био продајни салон „Еуросалон“ – а на београдском сајмишту. Желели смо да видимо да ли има неки погодан лежај за Александру или макар да добијемо неку лепу идеју за његову градњу.

Владичански двор у Сремским Карловцима

С обзиром да се манифестација којој смо желели да присуствујемо одржава у вечерњим сатима планирали смо да на путу до Собора свратимо у Сремске Карловце и Нови Сад. Због тога се упућујемо старим путем преко Батајнице, Нове и Старе Пазове и Инђије. Први пут сам био у Карловцима. Пријатан градић са пар знаменитих институција које се налазе у његовом центру, а које су значајне за нашу историју. Патријаршија и митрополија, најстарија гимназија у Срба и позната карловачка богословија само су оне најзначајније институције које се налазе у овом градићу. Наравно нисмо имали времена да обиђемо Бранков гроб на Стражилову или неки од чувених фрушкогорских манастира, али нека нешто остане и за следећу посету овим крајевима.

Српско народно позориште у Новом Саду

Нови Сад није далеко од Карловаца или обратно. По обичају чиним грешку при улазу у град и бирам друмско – железнички мост који углавном користе теретњаци који у транзиту пролазе кроз Нови Сад. Наравно чекамо скоро пола сата, прво воз, а затим и пролазак возила из супротног смера. Срећом главна улица Булевар Михајла Пупина је близу на коме брзо налазимо паркинг и упућујемо се у центар града. Иначе овај булевар се наставља Варадинским мостом који води ка Петроварадину, којим доминира чувена тврђава. На главној улици су неке од најзначајних зграда Новог Сада, као што је чувена „Кифла“ или зграда Покрајинске скупштине Војводине, а ту је и чувени новосадски хотел „Путник“ и Милетићева улица, градска пешачка зона. Главним градским тргом доминирају Градска кућа, Катедрала, која се рестаурира и Мештровићев споменик Светозару Милетићу. У рано поподне када сунце немилосрдно пече нема превише људи, чак ни под сунцобранима многобројних кафића у пешачкој зони. Свраћамо у кинески ресторан „Сечуан“ на свињетину са ваљушцима (Данка) и свињетину у слатко – киселом сосу (ја), док се Александра слади сладоледом са топлом

чоколадом. После ручка Дунавским парком стижемо до кола и настављамо пут Сомбора.

На путу према аутопуту пролазимо поред огромног тржног центра фирме „Родић МБ“ у склопу кога се налази и савремена пивара у којој се прави „МБ“ пиво. Бар гледајући споља нисам имао прилику да видим већи тржни центар до сада, узимајући у обзир и оне по Западној Европи. Тзв. аутопутем возимо се неких тридесетак километара према Суботици. Истина дебело ћемо платити путарину за то (280 динара). Са „аутопута“ скрећемо на раскрсници која лево води ка Врбасу, а десно ка Србобрану. Када сам први пут пролазио овуда, а то је било још 1972. године пут за Суботицу је водио кроз сам Србобран или како Мађари кажу Сент Томаш.

Скрећемо ка Врбасу, а онда се нижу Кула, Црвенка, Сивац и Кљајићево. И коначно Сомбор. Човек не може, а да не буде сетан када пролази кроз поменута места, јер је овај крај био један од центара прехранбене индустрије, али и других индустрија, не само Србије већ и оне велике Југославије. На то нас подсећају натписи на улазима фабрика, „Витал“, „Карнекс“, Фабрика штофова у Кули, Фабрика арматура „Истра“ у Кули, „Јафа“ бисквити и многи други. Занимљив је сусрет са Сивцем. Село, јер ипак није град, каквих има пуно по Војводини, величине као Мрчајевци, има три велике цркве од којих је свака рекло би се већа од ове наше чачанске. На улазу у Кљајићево непрегледна поља пожњевеног жита. Слама уролана у бале обложене пластиком. Никада код нас нисам тако нешто видео.

Централна позорница

Први сусрет са Сомбором указује да је то град са пуно зеленила и веома мало вишеспратница. У центру скоро да нема зграде која је направљена после Другог светског рата, а оне старе немају више од два спрата. Уз помоћ полицајца, али и два круга стижемо до хотела у коме се управо одржава свадба. Смештамо се у собу 308 на трећем спрату. Док се Данка и Александра туширају ја одлазим до оближњег трга, где ће се одржати манифестација и

лако налазим Франца који је у пуном јеку припрема за вечерње такмичење у припремању рибљег паприкаша на коме је већ једном победио, а такође заузео и треће место. После попијеног еспреса у оближњем кафићу враћам се у хотел где се одмарамо до поласка на манифестацију.

Франц је за своје пријатеље закупио три велика стола у близини бине, која је постављена испред зграде која се зове Градска кућа, али у њој није смештена општина. Када смо ми дошли на бини су свирали ђаци овдашње музичке школе, а затим су се смењивали разни оркестри, пре свега тамбурашки. У осам сати је дат знак за паљење ватри и почетак припреме паприкаша. Морам признати да сам мислио да ће кување трајати дуго, али све је било готово за око сат времена. Учесници такмичења дали су узорке својих паприкаша жирију, који је био састављен углавном од власника познатих чарди, а ми смо могли да приступимо дегустирању онога што су направили мајстори паприкаша.

Иначе цео трг, који се незванично назива „Ћелави трг“, јер је крајем осмадесетих година посечен парк који је био на њему да би се могло митинговати, био је покривен столовима на којима су се пријатељи учесника у такмичењу спремали за дегустацију, али и забаву која је саставни део ове манифестације. Пошто је пратећа манифестација била и избор за најлепше уређен сто и највеселије друштво за столом на столовима се могло видети пуно занимљивих решења, а као припрема да се буде што веселије точиле су се велике количине пића.

Врхунац забавног дела манифестације био је концерт групе „Гарави сокак“ који је трајао скоро сат ипо. Један од гостију био је и песник Раша Попов, који је парафразирајући Наполеонове речи приликом уласка у Венецију рекао, „Сомбор је вечерас трпеза целе средње Европе“. А као подсећање на његове речи на самом почетку обраћања, када је рекао „Поздрављам наш најкултурнији град“ и наслов овог мог текста говори о култури. Пошто се Александри није свидео паприкаш морали смо да потражимо нешто за њену вечеру. Захваљујући томе нас двоје смо имали прилику да обиђемо ужи центар Сомбора и видимо да је скоро цео град те вечери био на ногама. Они који нису били на самом тргу седели су по многобројним кафићима у бочним улицама или су се шетали главном улицом, што ме је подсетило на време корзоа из моје ране младости. Али супротно очекивању једва смо нашли малу пицерију испред које је Александра коначно утолила глад парчетом пице. Због тога смо закаснили на почетак свирке „Гаравог сокака“.

На спавање смо отишли око пола један, јер је Александра инстистирала на томе речима, „Али мени се спава“. Иако смо имали резервисану двокретну собу у њој је био и додатни лежај тако да није било проблема са спавањем. Поготову што смо били довољно уморни после пређених више од 300 километара, али и шетње по Сунцу кроз градове које смо посетили.

23. јул 2006. године

Франце нам је за 10 сати заказао обилазак тзв. Жупаније у којој се налази монументална слика „Сенћанска битка“. После доручка ми смо мало изашли у шетњу Сомбором. Обишли смо пијацу, која је ипак мања, али и слабије снабдевена од чачанске. Отишли смо и до парка који се налази на крају главне улице, управо тамо где сам ја јуче застао да се распитам где се налази хотел. У 10 сати смо били испред кафића и таман смо сели да попијемо пиће стигао је Франце. Са нама су у обилазак ишли и његова тетка Манцика, тачније пријатељица још из детињства његове мајке са супругом и његова пријатељица Гордана. У Жупаније, која се налази у већ поменутом парку чекао нас је водич, који нам је дао пар информација о самој згради и пустио тонски запис у којем је описан историјат зграде и слике „Сенћанска битка“ у којој су Аустријанци победили Турке и спречили их да поново стигну пред врата Будима и Пеште, али бога ми и Беча. На улазу у Жупанију налази се слика – макета Сомбора коју је на бази снимка из авиона урадио познати београдски архитекта Брана Јовин иначе рођени Сомборац.

Зграда Жупаније

Након обиласка Жупаније Франце је предложио да одемо до Бездана у чијој близини протиче Дунав и где почиње Велики бачки канал и то уставама које је пројектовао чувени француски инжењер Ајфел. Управо онај исти инжењер који је пројектовао знаменити торањ у Паризу, који носи његово име. Са друге стране Дунава је Батина, где на брегу доминира познати споменик посвећен Батинској бици, која се овде на обалама Дунава одвијала крајем 1944 и почетком 1945. године. Пиће испијено у чарди на обали Дунава значило је овогодишњи растанак са Сомбором. Подне је већ одавно било прошло када смо се упутили назад. Врућина је била велика. Истина пут до аутопута ми је некако брже прошао него јуче у супротном смеру. А онда смо се оним што покушавају да називају аутопут домогли Београда и наше Ибарске магистрале. После, сада већ уобичајеног ручка у ресторану „Србија“

пожурили смо кући. Нажалост умор ме је савладао тако да сам у Ћелијама морао да застанем и одремам пар минута. У Чачка смо стигли око 19 сати.

Споменик Батинској бици

Епилог

Протеклих година имао сам јаку жељу да годишњи одмор искористим да што више пропутујем по Србији. Нажалост то је углавном остајало на лепим жељама. Ове године ситуација се нешто поправила. Још да није било овако врелих дана вероватно би још више путовали. Али биће још времена за то.

Шта рећи о Сомбору. На први поглед занимљива варош са пуно зеленила, старинским кућама и то би углавном било то. Види се да је град растао и развијао се у оквиру једне друге културе. Нема блештавих радњи као у Чачку, али све то није довољно да се донесе дефинитиван закључак. Град се може упознати само живећи у њему. Тек онда можеш видети његову и душу његових житеља. Можда је интересантан детаљ, да упркос великом броју људи на улицама током суботње манифестације нисам видео ниједан инцидент или нешто што би личило на тако нешто. А на тргу је било пуно људи под гасом, била је гужва и пуно нежељених контаката. Можда зато сам се и одлучио да наслов ове писаније управо помиње културу.